

DOKUMENTACE ZÁVĚREČNÉ PRÁCE

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA VÝTVARNÝCH UMĚNÍ

FACULTY OF FINE ARTS

ATELIÉR SOCHAŘSTVÍ 1

SCULPTURE STUDIO 1

PROPAGANDA AGRESORŮ

PROPAGANDA OF THE AGGRESSORS

DIPLOMOVÁ PRÁCE

MASTER'S THESIS

AUTOR/KA PRÁCE

AUTHOR

MgA. Volha Huseva

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

prof. akad. soch. Michal Gabriel

BRNO 2023

OBSAH DOKUMENTACE:

TEXTOVÁ ČÁST	s. 4 – 15
OBRAZOVÁ ČÁST	s. 16

TEXTOVÁ ČÁST

ANOTACE

Propaganda jako moderní nástroj působení na společenské vědomí v rámci východoevropského konfliktu roku 2022 je inspirací u výstupu mé diplomové práce. Lze pochopit z názvu, že středem pozornosti je válečná propaganda, která pomocí masmédií vytvořila paralelní svět.

Nehledě na to, že tento svět je vytvořen z fikce a lží, existují lidé různého věku, původu a povolání, kteří ho považují za čistou pravdu. Do této skupiny lidí patří i jeden blízký člen mé rodiny. Celý tento fakt mi posloužil jako motivace k pochopení mechanismu válečné propagandy, přičemž se tato osobní zkušenost stala pramenem mé inspirace, potažmo i důvodem pro výběr tohoto tématu.

Válečná agresivní propaganda je děsivá tím, že omezuje jednotlivce ve vlastním myšlení, tím pádem způsobuje jeho degradaci a vytváří podmínky, aby oběť vzala „dobrovolně“ do svých rukou zbraň a šla do války.

Cílem je vytvoření uměleckého projektu reagujícího na propagandu agresorů. Tohoto cíle chci dosáhnout pomocí site-specific instalace v prostoru skutečného opuštěného divadla. Jak jsem již zmínila, válečná propaganda vytvořila paralelní svět, což bylo podnětem k výběru divadla jako místa instalace; je to místo určeno k představení, k využití hereckých výkonů a fikce za cílem realizovat daný projekt postavený na smyšlence. Zvolila jsem prostor divadla Emila Králíka na Brněnském výstavišti. Strop divadla je momentálně v havarijním stavu, tudíž se může každou chvíli zhroutit, což navozuje atmosféru nebezpečí.

MOTIVAČNÍ ÚVOD

Jak jsem zmínila v předchozí kapitole, důvodem pro výběr tématu válečné propagandy v rámci diplomové práce mi posloužil fakt toho, že moje babička podlehla vlivu válečné propagandy zemí agresora. Ve výsledku starší paní, vážená lékařka, která během 50 let své praxe léčila a zachraňovala lidi, je nyní solidární s politikou agresivní vlády. Začala tedy podporovat vládu, jenž rozpoutala válku, ve které umírají stejně nevinní lidé, jaké ona dříve léčila.

Její solidarita je natolik výrazná, že do vlastního příborníku umístila portrét Putina jako jakýsi svatý obraz, se slovy: „Dělá přeci všechno správně, vždyť zachraňuje Donbas a rusky mluvící obyvatele před nacisty. Všichni ‚náckové‘ musí být potrestáni a okamžitě zlikvidováni. My se dostaneme do ráje a oni chcípnou. Bože, chraň Vladimira Vladimiroviče.“

Právě řeči tohoto typu se poměrně často dají slyšet v televizi na státních kanálech. Díky tomu, že má babička televizi zapnutou pravidelně během celého dne, řeči kremlevských propagandistů se jí dostaly velmi snadno do hlavy. Nejhorší na tom je, že veškerou propagandistickou lež bere za čistou pravdu a odmítá poslouchat jiné názory. „*Lež jest základní a v podstatě jediná substance propagandy.*“¹ „*Publikum nelze přesvědčit pomocí logiky, ale je možné je přesvědčit pohádkami.*“²

Celá tato situace je pro mne velmi bolestivá a zoufalá. Zoufalství spočívá v tom, že nijak nedokážu přesvědčit babičku o tom, že informace, které získává jsou lživé; musela bych s ní komunikovat a trávit mnohem více času, než kolik stráví před obrazovkou televize, což je nerealizovatelné. Vzhledem k tomu, že babička zapíná televizi brzy ráno a vypíná ji až pozdě večer, musela bych s ní trávit obrovské množství času a nedělat nic jiného, než s ní mluvit. Zároveň i v případě úspěchu vzniká riziko, že babička nedokáže unést zjištění, že dlouhou dobu podporovala bláznivého tyrana.

Uvědomuji si vlastní bezmoc proti „propagandistickému stroji“, ale snažím se alespoň do jisté míry odreagovat od této situace, tím pádem i zmírnit vlastní pocit bolesti a děsu. Bohužel případ mé rodiny není jediný; obrovský počet rodin jak v Rusku, tak po celé východní Evropě zažívá dramatický rozkol způsobený právě touto válečnou propagandou. Tento rozkol by se v podstatě dal považovat za studenou občanskou válku, jelikož lidé, kteří někomu bývali blízcí se rázem stávají úhlavními nepřáteli kvůli svým názorům a postojům. „*Propaganda jest válka ideje proti ideji.*“³

¹Lasswell H. *Propaganda Technique in the World War*. New York: Alfred A. Knopf 1927, s. 16.

² tamtéž, s. 7.

³ tamtéž, s. 30.

Bezmocnost, zoufalství a děs vyvolané touto situací jsou emoce, které se staly impulzem k vytvoření tohoto díla reagujícího na propagandu agresorů.

CÍLE PRÁCE

Cíle diplomové práce jsem schopná definovat na základě zvoleného tématu. Jelikož středem pozornosti je válečná propaganda, kterou produkuje stát, dovolím si zařadit vlastní projekt do politického umění. Jelikož jsem v rovině politického umění moc nepracovala, pro úvod zde použiji citát s definicí z diplomové práce z filosofické fakulty: „*Politické umění je způsob komunikace se společností, skrz kterou upozorňuje na sociální, politické a kulturní projevy kolem nás.*“⁴ S tímto tvrzením souhlasím a může být tedy platné jako hlavní cíl projektu. Válečná propaganda má také přesně stanovený cíl; ten spočívá v dobytí vlády a jejímu pozvednutí nad názory občanů pro odůvodnění státní politiky. „*Vnutit svému národu válku, která je pro něj cizí a nepřátelská vůči jeho zájmům.*“⁵

„Propagandistický stroj“ nešetří nikoho, přebírá všem svým obětem vlastní názory, snahu přemýšlet a nahrazuje to „šablonou“ podle příručky, jelikož ovládání pomocí názoru je stejné jako ovládání za pomoci života a majetku. Tím pádem by mé dílo mohlo sloužit jako reakce odporu proti vlivu propagandy agresorů.

„*Umění jako zásadní prvek kultury je tedy s politikou jednoznačně spjat. Navzájem se ovlivňují a využívají své moci a vlastností k poukázání na společenské jevy, které jsou často důležitým historickým posunem.*“⁶

Zároveň kremlevští propagandisti za státních účelů - kromě prostředků masové komunikace - používají také plakáty, hudbu, a dokonce i architekturu. Například Chrám ruských ozbrojených sil ve městě Kubinka nedaleko od Moskvy; můžete zde spatřit téměř všechny druhy výtvarného umění ke slávě Putina a jeho politiky.⁷

⁴Čempelová N.: *Politické tendence v umění*. Brno 2011, magisterská diplomová práce, s.46.

⁵ Lasswell H.: *Propaganda Technique in the World War*. New York: Alfred A. Knopf 1927, s. 16.

⁶ Čempelová N.: *Politické tendence v umění*. Brno 2011, magisterská diplomová práce, s.55.

⁷Vlčková T.: *Chrám ruských ozbrojených sil měla zdobit mozaika s Putinem, ten poctu odmítl*. In: *iDNES.cz* [online]. 04.05.2020.

Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/rusko-vladimir-putin-chram-ozbrojenych-sil-kubinka-mozaika.A200502_105139_zahranicni_vlc

„Způsoby vlivu mohou být slovní nebo písemné, ale také mohou být uskutečněny za pomoci ilustrace a hudby. Rozmanitost druhů vlivu je obrovská.“⁸ Z tohoto pestrého výběru se cíleně soustředím na televizní politické pořady, jelikož mají ze všech největší vliv na společnost; většina lidí, obzvláště staršího věku tráví drtivou většinu svého volného času právě u televizních obrazovek.

Zároveň bych chtěla zdůraznit, že mým cílem není nikoho poučovat nebo předvádět hrůzy propagandy. Musím tedy podotknout, že nikoho z lidí, kteří podleli propagandě nepovažuji za hloupé a v žádném případě na ně nepohlížím povýšeně. Ano, komunikace s mými příbuznými se zkomplikovala, ale právě proto je mým osobním cílem pochopení toho, proč se to stalo. Další vyplývající cíl tohoto díla spočívá v zmírnění vlastních pocitů bolesti a děsu, ve zpracování a přijetí této složité situace.

POPIS DÍLA

Popis vlastního díla by měl vyplývat z mechanismu propagandy – věřím, že to je vhodná cesta k úspěšnému dosažení cílů mé práce. Jelikož propagandu produkuje stát pro vlastní účely, je tedy logické, že propaganda bude sloužit ve prospěch státu samotného a jeho zájmům.

Hlavní součástí každého státu je ideologie. *„Politické ideologie – vyjadřují soubor vševysvětlujících názorů a postojů na otázky politické, ekonomické a společenské. Ideologie ospravedlňuje a vysvětluje daný politický řád a pořádek.“⁹* Na základě informací získaných na státních webových stránkách Rady Federace je nynější ruská ideologie postavena na šesti základních bodech:

- **Mravní základy - hodnota vlasti, rodiny.** *„(...) Základem národní ideje Velikého Ruska musí být láska ke své Vlasti, uchování a úcta k drahocenné historické praxi, láska ke své rodině,...*“¹⁰
- **Prastaré tradice.** *„Podle slov Nejsvětějšího (patriarcha vší Rusi), jmenovitě tradice vytváří také zákony, životní styl, vytváří kritéria pravdy.“¹¹*

⁸Lasswell H.: *Propaganda Technique in the World War*. New York: Alfred A. Knopf 1927, s. 178.

⁹ In: *politicky-slovník.cz* [online]. Dostupné z: <http://www.politicky-slovník.cz/politicke-mysleni/politicke-ideologie/>

¹⁰ Ковитиди О.: *Какой должна быть идеология в России?* In: *Совет Федерации федерального собрания Российской Федерации* [online]. 10.02.2017. Dostupné z: <http://council.gov.ru/services/discussions/blogs/76937/>

- **Rysy nacionální povahy.** „Ruský člověk nemůže žít bez smyslu. (...) Ruský lid je připraven konat zázraky, konat hrdinské činy, pokud má cíl a smysl.“¹²
- **Historická paměť.** „Rusko je veliký stát, naše děti jsou potomky velkých vítězství jejich velikých předků.“¹³
- **Vymoženosti států** - vyplývají z historické paměti.
- **Kultura.** „Všichni jsme Rusové: Rusi, Ukrajinci, ruští Tataři, ruští Židé, ruští Řekové, ruští Gruzínci, ruští Bělorusové, ruští Arménci - vyjmenovávat můžeme dlouho, ruský lid je obrovský.“¹⁴

„V únoru roku 2016 ruský prezident Vladimir Vladimirovich Putin vyslovil osudová slova: „Vlastenectví jest lidovou idejí Ruska.““¹⁵

Tím pádem se válečná propaganda otáčí kolem výše zmíněných šesti bodů a používá koncepce lásky k vlasti jako odůvodnění válečné invaze.

„Spolehám na konsolidovanou vlasteneckou pozici všech parlamentních stran a kolektivních sil. Tak, jak se to vždy v dějinách opakovalo, osud Ruska je v jistých rukou našeho mnohonárodního lidu. To znamená, že určená rozhodnutí budou splněna, cíle budou dosažené, bezpečnost naší Vlasti nadějně garantovaná. Věřím ve Vaši podporu, v tu neporazitelnou sílu, kterou nám dává naše láska k Vlasti.“ – úryvek z projevu Vladimira Putina dne 24. 02. 2022.¹⁶

„Propaganda je vždy podmiňovaná obsahem, cílem a politickým směrem, kterého využívá a na jehož základě jistě může potřebovat určitou záměnu, korekci či zatajení.“¹⁷ Tento princip aktivně používají kremlevští propagandisté. Vytvářejí metodickou příručku, obsahující pouze informace prospěšné státu a dokonce zjevnou lež, kterou následně potvrzují svým odborným názorem různorodí valeční „experti“.

„Ve většině případů je kladen velký důraz na zahraniční politiku s úplným

¹¹ tamtéž

¹² tamtéž

¹³ Ковитиди О.:Какой должна быть идеология в России? In:Совет Федерации федерального собрания Российской Федерации [online]. 10.02.2017.

Dostupné z: <http://council.gov.ru/services/discussions/blogs/76937/>

¹⁴ tamtéž

¹⁵ tamtéž

¹⁶ Адамович О.: Путин начал военную операцию на Донбассе. Полный текст обращения президента 24 февраля 2022 года. In: Комсомольская правда [online]. 24.02.2022.

Dostupné z: <https://www.kp.ru/daily/27368/4550170/>

¹⁷ Lasswell H. *Propaganda Technique in the World War*. New York: Alfred A. Knopf 1927, s. 19.

vynecháním a ignorací vnitrostátních problémů.“¹⁸ „Propagandista má v budoucnu vždy jistotu, že může spoléhat na celý batalion čestných profesorů, kteří znovu přepíší dějiny tak, aby mohly sloužit momentálním potřebám.“¹⁹

V podstatě je tato metodická příručka dobře propracovaným scénářem pro televizní moderátory, kteří podle něj musí „zahrát roli“ s využitím expresivních vyjadřovacích prostředků a mimiky.

Záběry z politického pořadu "Večer s Vladimirom Solovyovym", moderátor Vladimir Solovyov

Důležitým základním pilířem je agrese. Projevuje se to v použití výhrůžek, urážení celých národů a zahraničních politiků osobně:

- „Kdo jsou Angličané? Jsou to blbci, ti si nezaslouží lítost.“²⁰
- „Američané! Pro ně pracuje celý evropský Reich, ano, Reich a to není vtípem! (...) Proto se nervuj, měj hysterický záchvat, ty prolhavý mizerný dobytku!“²¹
- „Co chtějí říct Putinovi Makron nebo Scholtz? Padnout na kolena před Putinem a prosit o odpuštění?“

¹⁸ Robinson O.: *Analysis: Guide to Russian political talk shows*. In: *BBC Monitoring* [online]. 09.07.2017. Dostupné z: <https://monitoring.bbc.co.uk/product/c1dpfrkx>

¹⁹ Lasswell H. *Propaganda Technique in the World War*. New York: Alfred A. Knopf 1927, s. 7.

²⁰ *Večer s Vladimirom Solovyovym. Rusko předvádí úspěchy, navzdory předpovědím Západu* [online]. 23.03.2023.

Dostupné z: <https://smotrim.ru/video/2585540>

²¹ tamtéž

No ale tohle se jim nepodaří: americké vodítko je příliš krátké, nedovolí jim spadnout.“²²

- „A když Rusku vyhrožujete dalšími sankcemi, strčte si je do prdele! Srolujte a do prdele!“²³
- Výzvy k zlikvidování nepřítele, hrozby použití jaderných zbraní:
 - „Je potřeba preventivně bouchnout do Berlínu a Paříže!“²⁴
 - „Teď můžeme zlikvidovat Varšavu, jen z toho důvodu, že polská armáda je na Ukrajině.“²⁵
- Manipulace a apely ke vstupu do války:
 - „Západ hodil do ohniště Ukrajinu, chystá další oběti. Vstupte na smlouvu do řádu Rudé Armády, splníte tím občanskou povinnost! Vlast se na vás dívá, Vlast čeká!“²⁶

Na takových výročí je postavena kremlevská propaganda. Nemá žádný racionální základ a nic společného se skutečností, pracuje na jednoduchém principu „my jsme dobro, válčíme proti zlu“, vytvořená pouze ze silných emocí a díky tomu zneužívá naivity obrovského počtu lidí. Toto je malá ukázka tohoto agresivního šílenství, co proudí skrz politické pořady, např. jeden díl - trvající 3 hodiny - pořadu „Večer s Vladimírem Solovjovym“. Uměle vyvolaná agresivita se pak přenáší na diváky, kteří tyto pořady sledují každý den mnoho hodin, a ve výsledku nejsou schopni komplexněji přemýšlet a analyzovat získávanou informaci, což je přesně to, co potřebuje vláda.

„Kdybych neměl příbuzné na Ukrajině, tak moc bych si přál, aby ta posraná Ukrajina už byla úplně zničená.“ „Je mi sice líto Ukrajinců, ale oni si za to můžou sami.“ „Je potřeba tu Ukrajinu bombardovat, bombardovat a ještě jednou bombardovat.“ Všechno tohle jsem zaslechla od svých zmanipulovaných příbuzných, když jsem byla doma naposledy.

Scenář-příručka, herci-moderátoři, televizní studio-scéna zaplněná prudkým červeným světlem, silná emocionální stránka jsou divadelními

²² tamtéž

²³ *Večer s Vladimírem Solovjovym. Rusko předvádí úspěchy, navzdory předpovědím Západu* [online]. 23.03.2023.

Dostupné z: <https://smotrim.ru/video/2585540>

²⁴ tamtéž

²⁵ tamtéž

²⁶ tamtéž

atributy, na základě kterých jsem se rozhodla zvolit divadelní prostor jako opěrný bod a nejdůležitější část mého díla.

„Je lepší si střílet z kultury, než střílet do kultury‘, konstatují v představení Osvobozeného divadla herci Jan Werich a Jiří Voskovec. Ve svých hrách Těžká Barbora a Pěst na oko stále více otevřeně a nebojácně vystupovali proti třetí říši i samotnému Hitlerovi.“²⁷

Herci ve svých hrách satiricky upozorňovali na nástup fašismu a nacismu. *„Už v roce 1933 varovali ve hře Osel a stín (1933) před nejrůznějšími vůdci, kteří jsou schopní zmanipulovat lidi.“²⁸* Jan Werich a Jiří Voskovec, než utekli za moře do Spojených států v roce 1938 a 1939 kvůli svým písním, forbínám a narážkám na Hitlera stihli zahrát v Brně, jmenovitě v divadle od architekta Emila Králíka na Výstavišti.

„Akademická scéna, vycházející z principů a postupu stylově podobných Osvobozenému divadlu, do budovy divadla na Výstavišti přizvala na hostování a později pravedelnější zájezdovou činnost dvojici Voskovec a Werich.“²⁹ Právě tato fakta byla rozhodující pro výběr daného divadla. Divadelní budova momentálně není přístupná pro návštěvníky z důvodu špatného stavu zastřešení hlavního sálu. *„Nosná betonová stropní konstrukce nad hlavním sálem je po devadesáti letech existence na samé hranici své životnosti a její stav neumožňuje nadále bezpečný provoz.“³⁰*

Výše uvedené informace týkající se kulturní budovy jsou velice podstatné, jelikož tvoří určitý kontext, který je nezbytný pro moji site-specific instalaci. Tím pádem jsem jako umělecký prostředek zvolila světlo - neodmyslitelnou složku v divadelním umění. Zrovna světlo tvoří kontext dění na jevišti a ponořuje diváky do určité psychologické atmosféry. V mém případě tedy hraje důležitou roli barva světla; na základě početných výzkumů mají barvy významný vliv na náladu, myšlenkové pochody a psychiku jednotlivců a společnosti.

²⁷ Voskovec a Werich byli na Hitlera jako saně. Před katem pak museli utéct do Ameriky. In: Česká televize [online].10.11.2018.

Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2645477-voskovec-a-werich-byli-na-hitlera-jako-sane-pred-katem-pak-museli-utect-do-ameriky>

²⁸ tamtéž

²⁹ Historie divadla na výstavišti. In: Divadlo na výstavišti [online].

Dostupné z: <https://divadlonavystavisti.cz/divadlo/>

³⁰ Dnešní stav budovy divadla. In: Divadlo na výstavišti [online].

Dostupné z: <https://divadlonavystavisti.cz/divadlo/>

Mimoto má i kulturní kontext velký význam ve vnímání a emocionální reakci na barvu.

„Barva jako estetický prvek tak není tím, co vidíme, ale tím, co o ní vědomě nebo nevědomě víme. Smysl barvy, její funkce i způsob, jak ji vnímáme, jsou proto vždy závislé na kultuře, ve které žijeme.“³¹

Červená barva je v evropském kontextu asociována, kromě křesťanských symbolů, s agresivními politickými událostmi, které otřásly Evropou v průběhu 20. století: Únorová a Říjnová revoluce, vznik Sovětského svazu, teror nacistického Německa. Taková asociace vzniká kvůli tomu, že červená barva byla poměrně často využívána v politice díky jejím fyzikálním parametrům a délce světelné vlny.

„Červenou barvu politici technologové považují za jednu z nejpovedenějších barev v politice. Přece červená je velmi vlivná barva, která hned přitahuje pozornost. Bylo to velmi dobré řešení pro socialisty, komunisty a další aktivisty, jejichž cílem bylo zaujmout a získat přízeň obrovských skupin dělníků.“³²

Stejný princip používají kremlevští propagandisté. Natáčejí politické pořady ve studiu, kde ve většině případů září paprsky červeného světla, které zároveň zdůrazňují agresivním zabarvením projevů. Ve výsledku si pravidelní diváci vytvořili asociaci červené barvy s nejslavnějším moderátorem Vladimírem Solovjovym z politického pořadu „Večer s Vladimírem Solovjovym“. Na základě výše uvedené informace jsem tedy zvolila červené světlo jako umělecký prostředek pro vytvoření mé instalace.

Úvodní obrazovka a televizní studio pořadu „Večer s Vladimírem Solovjovym“

Další otázkou je druh světla a jejich přesné umístění v prostoru. Odpověď jsem spatřila v samém divadelním sálu. Když jsem tam byla na

³¹ Zudina A.: *Role červené barvy v historických a revolučních procesech*. Praha 2020, bakalářská práce, s.26.

³² tamtéž, s.46.

prohlídce a viděla samotný strop v havarijním stavu, hned mi přišlo na mysl, že pokud se strop zřítí, zničí se tím krásná památková budova. Tato myšlenka je sice primitivní, ale dokázala u mě vyvolat pocit úzkosti a hrůzy.

Onen strop jsem tedy ve své práci použila jako alegorické vyobrazení Ruska – stejně jako tento stát, i tento strop ještě stále do jisté míry drží na svém místě, ale stačí drobný otřes, drobná změna, a vše se může nenávratně zborit a zničit. Právě zmiňovaná propaganda je pomyslným pilířem, který stále drží Rusko nad vodou a poskytuje mu tak vratkou, ale účinnou podporu. Prostor mezi podlahou a stropem jsem zaplnila červeným světlem, které pomyslně drží strop před spadnutím. Na základě této myšlenky zvolila jsem světlo statistického druhu - reflektor Source Four LED Series 2³³, který svým designem a vzhledem připomíná televizní kameru. Vytvořila jsem tak šest sloupů z šesti reflektorů; stejný počet, jaký čítá ruská ideologie.

Vzniká tak svým způsobem absurdní instalace postavená na nelogických podpěrach rozpadajícího se stropu světelnými sloupy, který prakticky nefunguje, ale dodává pocit pravého opaku. Vycházím z již zmiňovaného politického pořadu „Večer s Vladimírem Solovjovym“, který vysílají na území Ruska a Běloruska každý všední den v 23:25 a o víkendech v 22:40 na kanálu „Rossia“³⁴. Zahájení stejného dílu pořadu vychází na různý čas podle určitého časového pásma. V takovém případě po celém území Ruska pravidelně probíhá vlna agresivní zvukové stopy politického pořadu. Právě tato myšlenka mě inspirovala k zesílení atmosféry šílenství v divadle použitím zvukové stopy (02:48:26) z jednoho dílu pořadu. Tento díl má velice vypovídající název: „Rusko předvádí úspěchy navzdory předpovědím Západu“ dne 23. 03. 2023. Rozmnožená zvuková stopa je zapojena do mé instalace prostřednictvím 11 multikanálových reproduktorů; tento počet jsem zvolila na základě 11 časových pásem, která se v Rusku nachází. Každá z 11 zkopírovaných stop je spuštěná postupně s rozdílem pouze o 1 minutu, nikoliv hodinu, jelikož instalace má časově omezené podmínky.

³³ <https://www.etconnect.com/Products/Entertainment-Fixtures/Source-Four-LED-Series-2/Features.aspx?LangType=1033>

³⁴ *Večer s Vladimírem Solovjovym* [online]. Dostupné z: <https://smotrim.ru/brand/21385>

Instalace „Propaganda agresorů“ je výsledkem mnou získaných a zanalyzovaných informací. Chtěla bych podotknout, že toto dílo není názornou pomůckou mechanismu propagandy, jelikož je vybudované na absurditě. Na začátku jsem tuto nepříjemnou situaci brala také jako absurdní z toho důvodu, že jsem ji odmítala přijmout. Díky tomu, že během vypracování konceptu instalace jsem šla cestou přehnané absurdity, která vyústila v kompletní realizaci, dokázala jsem celou tuto skutečnost přijmout a pochopit, což splňuje jeden z důležitých cílů mé diplomové práce.

Kontextualizace práce

„Za počátek politického smýšlení v umění můžeme pokládat přelom 19. a 20. století, kdy se poprvé objevil ve společnosti přístup umělce jako individuality prosazující své vlastní názory s cílem poukázat na společenský problém a tím donutit společnost k zamyšlení.“³⁵ Od přelomu 19. a 20. století uplynula dlouhá doba, tudíž se v této kapitole nebudu zabývat dějmi politického umění, ale zaměřím se cíleně na období putinského Ruska od roku 2011, kdy proběhly první masové demonstrace až dodnes. S ohledem na téma mé diplomové práce bude tento časový úsek nejvhodnějším kontextem. „4. prosince roku 2011 proběhly volby do Poslanecké sněmovny RF, kde strana „Edinaja Rossia“ získala 49% hlasů. Masové falšování se stalo důvodem pro politické protesty po celém území státu, největších od počátku 90. let minulého století.“³⁶ To se dá považovat za začátek neshody občanské společnosti s politikou Putina. Místní umělci samozřejmě nestáli stranou; hovoří o tom článek časopisu „ИКСТАТИ“ od Vysoké školy ekonomické v Petrohradě: „Nové desetiletí v Rusku se stalo oficiálním obdobím pro použití pojmu jako „art-aktivismus“ na post-sovětském území. Všechno se rozběhlo od přelomu let 2011-2012, kdy se umělecké akce pro podporu jednotlivce nebo neopak jako protest staly běžným jevem“.³⁷

³⁵ Čempelová N.: *Politické tendence v umění*. Brno 2011, magisterská diplomová práce, s.21.

³⁶ Корелина О.: *10 лет назад в Москве начались самые массовые (и оптимистичные) протесты против Путина*. In: *Meduza* [online]. 05.12.2021. Dostupné z: <https://meduza.io/feature/2021/12/05/10-let-nazad-v-moskve-nachalis-samyem-massovye-i-optimistichnye-protesty-protiv-putina-togda-kazalos-chto-on-deystvitelno-skoro-uydet>

³⁷ Абакутина А.: *Арт-активизм в России*. In: *Научно-популярный журнал "ИКСТАТИ"* [online]. 21.10.2020. Dostupné z: <https://spb.hse.ru/ixtati/news/410001950.html>

Kromě performancí od hudební feministické skupiny „Pussy Riot“ a Petra Pavlenského, jako příklad může rovněž posloužit akce-instalace „Stabilita“ a „Dopis Vladimirovi“.

Timofej Radya, umělec z Jekatěrinburgu, v roce 2012 vytvořil instalace z 55 policejních štítů ve tvaru domečku z karet, na vrcholu kterého je umístěn trůn despoty.³⁸ „Dopis Vladimirovi“ byl realizován 3. března 2014, těsně po zahájení procesu anexe Krymu. Na obrovském reklamním štítu vedle budovy, kde sídlí zástupce prezidenta Ruska pro uralský obvod umělec umístil dopis Vladimiru Putinovi ohledně vojenské invaze na území Ukrajiny.³⁹

V roce 2012 v Krasnodaru umělci Lusine Djanyan a Alexej Knedlyakovski vytvořili instalaci „Bílý kruh“ skládající se z obrovského kartonu s nakreslenou Moskvou, sadové kruhové dráhy a 500 panáčků-demonstrantů. V této instalaci bylo použito 22 metrů kartonu. Ve výsledku během výstavy v Ruském muzeu v Kyjevě se instalace podrobila cenzuře a ředitelem muzea bylo „zatčeno“ 16 kartonových panáčků.⁴⁰

Teď v nynějších podmínkách válečné cenzury je téměř nemožné najít další příklady uměleckých děl na území Ruska, které by vyjadřovaly protest. Je tomu tak z jednoduchého důvodu; umělci se bojí o vlastní život. Proto kdo může, tak emigruje do zahraničí.

³⁸ Эпштейн А.: *Арт-активизм третьего срока Путина. Наследники московского концептуализма и соц-арта в XXI веке*. In: *Неприкосновенный запас. Дебаты о политике и культуре* [online]. 01.2018.

Dostupné z: https://www.nlobooks.ru/magazines/neprikosnovennyj_zapas/117_nz_1_2018/article/19543/

³⁹ tamtéž

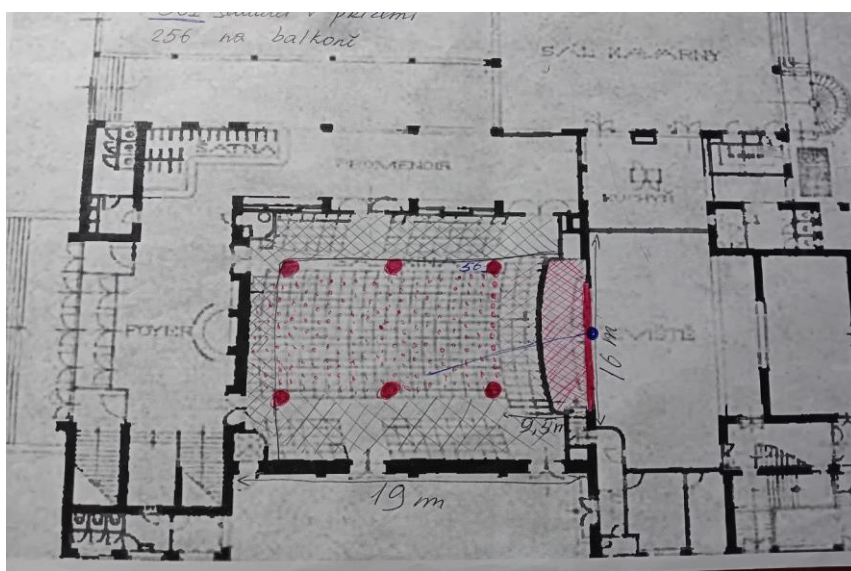
⁴⁰ Джанян Л.: *"Белый круг". Картонный апокалипсис и цензура*. In: *Livejournal* [online]. 16.05. 2012.

Dostupné z: <https://lusine-djanyan.livejournal.com/128842.html>

OBRAZOVÁ ČÁST

Divadlo na Výstavišti od Emila Králíka, Výstaviště 405/1, 603 00 Brno
Dostupné z: <https://www.theatre-architecture.eu/cs/db/?theatreId=948>

Propaganda agresorů (skicy), reflektor Source Four LED Series 2 (6 ks), multikanálové reproduktory (11 ks), přibližné rozměry: 16 x 19 x 6 m, 2023 (13. 5. – 16. 5. 2023, Výstaviště 405/1, 603 00 Brno)